

1

ו כתב הרמב"ם שכל זמן שלא נקבר וכו'. גרס פרק א' ה כתב הרמב"ם שכל זמן שלא נקבר המת אינו אסור בכל הלכות אבל ומשמע ליה לרבינו דאף תשמיש המטה המור הדברים שאב"ל אסור בהן. כן כתב צפרק א' (ה"צ) וכתב הרמב"ם לאונן ולכן כתב וכן כתב הר"י גיאת וכו': ומ"ש וכתב שמטעם זה רחץ דוד וכן כשמת הילד (ש"צ י"ב כ) טרם שיקבר: הרמב"ן שגגה היא מה שהתירו בתשמיש המטה דכו"ל עלמא וכן כתב הר"י גיאת שאונן מותר בין מיתה לקבורה בתכבוסות וכו'. כן כתב הרמב"ן

בשמו צפרק מורת האדם (עמ' עג) והב"ל ראה מפרק קמח דמוטות (ד:) והרמב"ן דמה לרבינו וכתב על דבריו דודאי דברי שגגה הן דהא מנא קמח כח אסר בתשמיש המטה אפילו בשנת אלמא בחול לית דינא וליט דינא דאסור ותמה על עמך צפרק ויין אסרוהו קל וסומר בתשמיש המטה שאפילו קל שנקלס אינו עושה כן וכן דעת רבינו הגדול ז"ל עכ"ל: והמרדכי כתב צפרק קטן (סי' חמ"ג) דצפרק קמח דמוטות משמע לאונן מותר בתשמיש המטה ויש מחמירין וכן עמא דברי עכ"ל והכי נקטינן להחמיר: ומ"ש וכן קצת דיני אבלות נוהגים בו כגון רחיצה ופיכה וכו' עד אב"ל בעידונין ושמחה אסור. כל זה בתורת האדם קרוי לטוף (עמ' ר"ג): ומ"ש וכבר אמרו שאסור לישב אפילו ע"ג מטה כפוייה אלא ע"ג קרקע צריך לישב. הוא מדמלא כאלו רבתי (סי' א') כל זמן שמתו מוטל לפניו אינו יסן לא על גבי מטה זקופה ולא על גבי מטה כפוייה

מלקברו אין על הקרובים לא דין אנינות ולא דין אבלות ומונין לו שבעה ושלישים (טו) מיום שנתייאשו מלקברו. ד' ה [ו] כתב הרמב"ם שכל זמן שלא נקבר המת (טו) אינו אסור בכל הדברים שהאבל אסור בהן. וכן כתב הר"י גיאת שאונן מותר בין מיתה לקבורה בתכבוסות ובתספורת וברחיצה וסיכה ותשמיש המטה ובשאר גזירות שבעה. וכתב הרמב"ן שגגה היא מה שהתירו בתשמיש המטה (טו) דלכולי עלמא בחול אסור בו וכן קצת דיני אבלות נוהגין בו כגון רחיצה וסיכה (טו) קל וחומר מאכילת בשר ושתיית יין ואין צריך לומר בשמחה ותספורת (טו) ואסור בהנחת תפילין (טו) ואסור בשאלת שלום שאף אחרים אסורין כשהמת בעיר ל' ובמלאכה נמי (כ) אי במלאכת עצמו אף אחרים אסורין לא וכבר אמרו שאסור לישב אפילו על גבי מטה כפוייה אלא על גבי קרקע צריך לישב לא אמרו אלא [ו] שאינו חולץ מנעל וסנדל ואינו חייב בעטיפת ראש ובכפיית המטה והקילו באלו מפני שהוא טרוד בעסקי המת ומוטל עליו לקברו ולילך מעיר לעיר ואם באת להחמיר עליו בחליצת מנעל וסנדל ועטיפת הראש אף עסקי המת נפסדים בכך לפיכך לא החמירו עליו באלו אף על פי שמותר לאכול בשר ולשתות יין

בחוץ אסור בו וכו'. כלומר דעד כאן לא פליגי מנא קמח ורצן גמליאל אלא בשנת אלמ בחול אף רצן גמליאל מודה דאסור וכו' מיהו נראה דלמאי שכתב צ"י דיש מי שפירש דמנא קמח ורצן גמליאל בין רשות לחובה קמפילגי דמנא קמח קנר חייב בכל המלות חוץ מתשמיש שאינו חובה אלא רשות ורצן גמליאל קנר בשנת חובה נמי הו' אלמ בחול לכולי עלמא אינו חובה אלא רשות לאו שגגה היא והכי משמע להדיא ממה שכתב הרמב"ם צפרק ד' ח"ל בשנת מיסב ואוכל וכו' וחייב בכל המלות האמורות בתורה חוץ מתשמיש המטה וכו' אלמא משמע דנתשמיש אינו חייב בשנת אלמ רשות הוא כמו בחול ודלא כמו שכתב צ"י (לעיל ד"ה וסי' ב) דהרמב"ם פוסק כהר"ף והר"ש דאסור ליתא אלא דפוסק כהר"ב רבי יוסף הלוי רב דלמנא קמח רשות הוא כמו שכתב הר"ב רבינו יונה (נרכות יא. ד"ה והר"ב) משמו ועיין שם והכי משמע נמי ממה שכתב הר"י צפרק אלו מנלחין (טו). כשהב"ל לשם ההיא דתנו רבנן מי שמחו מוטל לפניו וכו' עד אמר רבי יוחנן משמיש המטה חובה צנייהו כתב ח"ל דמנא קמח קנר חייב בכל המלות האמורות בתורה חוץ מתשמיש המטה ורצן גמליאל קנר חייב נמי בתשמיש המטה וקיימא לן כמנא קמח עכ"ל אלמא דסבירא ליה דצ"י רשות לחובה קמפילגי אלא דהר"ב רבינו יונה כתב על שם הר"י דאסור בתשמיש המטה כמנא קמח וכן כתב הרמב"ן צפרק מורת האדם אלא לא משמע הכי מלשון שהבאתי דו"ק ועיין במה שכתבתי לעיל סעיף ב' : והיינו משום שאינו פוסק עליו לקברו. כן נרץ להיות והיינו

ופירש הוא ז"ל (עמ' עג) אלא יסן על גבי קרקע וכדאמרין (נרכות ח:) אינו מיסב עכ"ל: ומ"ש שאינו חולץ מנעל וסנדל. כן כתב הגהות מיימון צפרק ד' (אות ג) בשם סמ"ק (סי' לו עמ' ע"א) וכתב דמטעם זה מותר ללאת מפתח ביתו כי נרץ לחזר אחר נרבי המת:

ומ"ש ואע"פ שפותר לאכול בשר ולשתות יין משנפטר לכתמים ט"ל והכי פירושו ואע"פ שמומר וכו' והיינו משום וכו' דאלמא

שמתו מוטל לפניו וכו' עד אמר רבי יוחנן משמיש המטה חובה צנייהו כתב ח"ל דמנא קמח קנר חייב בכל המלות האמורות בתורה חוץ מתשמיש המטה ורצן גמליאל קנר חייב נמי בתשמיש המטה וקיימא לן כמנא קמח עכ"ל אלמא דסבירא ליה דצ"י רשות לחובה קמפילגי אלא דהר"ב רבינו יונה כתב על שם הר"י דאסור בתשמיש המטה כמנא קמח וכן כתב הרמב"ן צפרק מורת האדם אלא לא משמע הכי מלשון שהבאתי דו"ק ועיין במה שכתבתי לעיל סעיף ב' : והיינו משום שאינו פוסק עליו לקברו. כן נרץ להיות והיינו

פרישה

(יט) ק"ו מאכילת בשר ושתיית יין. פירוש שיש בהן מי שעה אפילו הכי אסור בהן: (יט) ואסור בהנחת תפילין. פירוש דהרמב"ם כתב שאינו אסור בכל הדברים שאב"ל אסור בהן וזהו דהא דהא דהא אסור בהנחת תפילין: (כ) אי במלאכת עצמו אף אחרים אסורים. פירוש אסורים להטעם במלאכת האונן אפילו יש סטרה ואם אין סטרה אפילו כל העולם ממלאכתן אסורים כמ"ש לקמן סימן שמ"ג ושם"א:

(טו) מיום שנתייאשו מלקברו. פירוש מלקבו: (טו) אינו אסור בכל הדברים שאב"ל אסור בהן. וכתב שמטעם זה רחץ דוד וכן כשמת הילד טרם שיקבר: (ח) דכ"ע בחוץ אסור. פירוש אף על פי שהרמב"ם אסר אף בשנת מכל מקום כתב אף על פי שיש חולקין על זה (רש"י) פליג אמנא קמח ומחיר בשנת שני צ"י. עד כאן המגיה) אכל בחול כולי עלמא מודו אכל העיקר דלעיל דאף בשנת אסור וק"ל. מורי ורבי (בבאב"ד ט"ו ד"ה דכ"ט):

דרישה

דלא קים לן שכלו חדשיו אין אבלות נוהג בו זה אינו מדמינו דתשמיש המטה דאסור נלמד מדוד כמ"ש לקמן סימן שפ"ג (פרישה אות א) שמע מינה דנהג אבלות. עד כאן המגיה) אי נמי אפשר דסבירא ליה דבמלך דבעינן שיהא מהודר כדכתיב (ישעיה לג ח) מלך ביפיו תחזינה עיניך לא גודו חכמים עליו רחיצה וסיכה וכמ"ש בסימן שאחר זה שהתירו לחתן בשבעה ימי חופתו גיהרן ותספורת אף שכבר קברו המת ובכחאי גונא. אסור אפילו ברגל משום אבלות לשאר אנשים משום דחתן דומה למלך: [ו] (שאינו חולץ מנעל וסנדל וכו'). ומטעם זה מותר לצאת מפתח ביתו כי צריך לחזר אחר צרכי המת. הגהות מיימוני פ"ד. עד כאן המגיה):

[ו] כתב הרמב"ם שכל זמן שלא נקבר המת אינו אסור בכל הדברים וכו'. וכתב שמטעם זה רחץ דוד וכן כשמת הילד טרם שיקבר. והרמב"ן דאוסר רחיצה אין לו סתירה מדוד דיש לומר דהרמב"ן לטעמיה אויל דכתב רבינו לקמן בשמו בסימן שפ"א דלאחר שנקבר המת בשעת סעודת הבראה היו נוהגין שמרחיצין את האבל להעביר ממנו הזוהמא וסבר הרמב"ן דהרחיצה של דוד היתה אחר קבורה בסעודת הבראה והרמב"ם אפשר לומר שהוא לא סבר מנהג זה ולכן מוכח מדוד דהרחיצה מותר קודם קבורה וק"ל (ר"מ) משום דאותו הילד אפשר דלא הו' בר קיימא דהא מת חוץ שלשים כמ"ש במקרא דשמואל (ש"ב יב ח) ומבואר לעיל סימן ש"מ (רצא): דכל

הגהות והערות

כח] עיין לעיל ד"ה וחייב בכל המצות: [כט] שהרי פטור מכל המצות שבתורה ואינו רשאי להחמיר על עצמו כדלעיל דיש הסימן: [ל] עיין לקמן סוף סי' שמג: [לא] עיין פרישה ובמקומות שצ"י. וצ"ע מנין לו זה דאחרים אסורים במלאכת האונן אף בדאיכא חבורתא ושלא בשעת הוצאת המת דלא מצינו דין זה אלא אחר חלות האבלות עיין לקמן ריש סימן שפ:

אשר נ) הכל קדוש או... ב) הכל קדוש או... ד) להבדיל כל מה שיש

אוכל הוא כח... ה) ואלו אמרו כל או...

הכל אוכל מה שיש ו... ואלו אמרו כל או... הכל אוכל מה שיש

הכל אוכל מה שיש... ואלו אמרו כל או... הכל אוכל מה שיש... ואלו אמרו כל או...

הכל אוכל מה שיש... ואלו אמרו כל או... הכל אוכל מה שיש... ואלו אמרו כל או...

הכל אוכל מה שיש... ואלו אמרו כל או... הכל אוכל מה שיש... ואלו אמרו כל או...

הכל אוכל מה שיש... ואלו אמרו כל או... הכל אוכל מה שיש... ואלו אמרו כל או...

הכל אוכל מה שיש... ואלו אמרו כל או... הכל אוכל מה שיש... ואלו אמרו כל או...

הכל אוכל מה שיש... ואלו אמרו כל או... הכל אוכל מה שיש... ואלו אמרו כל או...

הכל אוכל מה שיש... ואלו אמרו כל או... הכל אוכל מה שיש... ואלו אמרו כל או...

הכל אוכל מה שיש... ואלו אמרו כל או... הכל אוכל מה שיש... ואלו אמרו כל או...

הכל אוכל מה שיש... ואלו אמרו כל או... הכל אוכל מה שיש... ואלו אמרו כל או...



אלא שלא התפלל, י"א דצריך להשלימה למחר
לאחר הקבורה [כמו שמענו הטעם מר"ם] ונפסקי
מטעם סק"מ, רש חולקין וכן נלע"ד דהולקין
אחר סוף הזמן:

כה ואם חייב לעשות הבלדה ביום או לאחר
הקבורה יש בזה פלוגתא דרבנן
הביאם הרא"ש שם (פי ט, דרי"י ז"ל לא עשה
הבלדה ביום מחר מטעם דכיון שבשעת חובת
ההבלדה היה פטור ממילא נפטרו גם לאחר
מכאן, ורבו הר"ם מרונטבורג ז"ל (פי ט, דרי"י ז"ל לא עשה)
נמשך עד יום ג' כמבואר בערבי פסחים (ק"ט), רק
שלא יכרך על הכשמים ועל האש שבאלו עבר
זמנה, והרא"ש ז"ל הכריע כר"י, ע"ש, כן פסק
הטור, אבל רבינו הבי"ח בשו"ע סעיף ב' פסק
כהר"ם שחייב להבריל, וז"ל שמחלקותם תלוי
בוה אם עיקר חיוב ההבלדה הוא רק במוצאי
שבת ועד יום ג' הוא רק תשלומין, או דעיקר
חיוב הוא עד יום ג', ע"ש, וזה שאמרו בגמרא
מי שלא הבריל במוצאי שבת מבריל והולך
וכו', לאו משום תשלומין אלא מעיקר החיוב
כן הוא, וכן הוא המחלוקת כפי באב שחל
ביום א' באו"ח סימן הקנ"ו, ודעת בה"ג
כהר"ם, ע"ש בטור ופאנעץ גר"ן בענין פסחים שם
(פי דרי"י ט) גילה דעתו דצ"ל להפלה אינה מפני תשלומין,
ע"ש, וז"ל לאו לה מפסחים ק"ה, דמזמי מה קדוש
להפלה דמי של קדוש מקדש כל יום סוף, ע"ש, וקדושת
והיא לא ע"ן תשלומין דכל יום האדם הוא נקדושתו, וה"ל
נפגלה שמי ילף קדושתו מהפלה, וה"ל:

ה כו כתב רבינו הבי"ח בסעיף ה' כל זמן שלא
נקבר המת אינו חולץ מנעל וסנדל
ואינו חייב בעטיפת הירוש וכפיית המטה, אבל
אסור לישב או לישן על מטה אפילו כפויה.
עכ"ל. וכתב על זה רבינו הרמ"א וזה לשונו:
וכל שכן שאסור בתשמיש המטה, וי"א דאסור
ברחיצה וסיכה ושמחה ושאלת שלום והספורות
[ובמלאכה, אבל מותר לצאת מפתח ביתו.
עכ"ל. ודבריהם צריכים ביאור:]

כו וז"ל דהנה יש מחלוקת בין הראשונים אם
דברים האסורים באבלות אסורים גם
באנינות אם לאו, וזה לשון הטור: כהב

המכ"ס (פי ט, דרי"י ז"ל) שכל זמן שלא נקבר המת
אינו אסור בכל הדברים שהאבל אסור בהן, וכן
כתב הר"י גאון (אבות סוכות פא"ס ע"ג פי ט, דרי"י ז"ל)
שאינו אסור בין מיתה לקבורה בתכונת
ובתספורות ובחיצה ותשמיש המטה ובשאר

גזירת שבעה, וכתב הרמב"ן (פי ט, דרי"י ז"ל)
שגנה היה מה שהתירו בתשמיש המטה דבריו
בחול אסור בו, [נמפיש מה שלמה נגמלה על שם
משמש המטה אינה נגימיה, וזו לאסור, אבל הנגימיה
והגי"ן גלות משמש לענין נשוא, ולמה שגמלו, וכן
קצת דין אבלות נוהגין בו כגון רחיצה וסיכה
[וז"ל דמ"ל דמחז (מסכת ט"ז ע"ג) אין ליה ליהא מלך,
ק"ו מאכילת כשר ושתיית יין ונשוא נשואו
מטעם מי ליקון לב לזמי קטורת], וא"כ לומר
בשמחה ובתספורות וכו', וכבר אמרו [נפמח
פי"ט] שאסור לישב אפילו על גבי מטה כפויה
אלא על הקרקע [ויאמנים נאמח לא יציל וכו'], ולא
אמרו אלא שאינו חולץ מנעל וסנדל וכו' מפני
שהוא טרוד בעסקי המת בכך וכו', וכן כתב הר"י
עליו יופסד עסקי המת בכך וכו', וכן כתב הר"י
פ"ח (נפמח פי"ט ע"ג) שאסור בכל מה שנוהג
באבל חוץ מנעילת הסנדל, ומדברי בעל
התוספת (פי"ט ע"ג) ראה שאינו אסור אלא
בכשר ויין ובתשמיש המטה אבל בשאר כל
דיני אבלות מותר, עכ"ל:

כח ונמצא לפי הרמב"ם הר"י גאון
והתוספות סוברים דכל דיני
אבלות אין נוהגין באונן ורק בתשמיש המטה
חולקים התוספות, אבל הרמב"ן ורבינו פ"ח
ס"ל שנוהג בו כל דיני אבלות לבר מה שהוכרח
לכלי לאסור הדברים הגורמים עיכוב לצרכי
המת כנעילת הסנדל וליילך ברחוב וכיוצא בזה,
ולפ"ז רבינו הבי"ח פוסק כהרמב"ם וסיעותו,
ורבינו הרמ"א בא להוסיף דאפילו לשיטה זו
אסור בתשמיש המטה כדעת התוספות, וי"א
דאסור ברחיצה וכו' כלומר כדעת הרמב"ן
והר"ף אלא שקצרו בזה, [והת"ק גמ"ח ע"ג
הנינים, ע"ש וה"ל]. וכתבו עוד (פי ט, דרי"י ז"ל)
המת אפילו שאינו מתי פטור מקריאת שמע
ומכל מצות האמורות בתורה, היו שנים זה
משמר זה קורא, עכ"ל. ופשוט הוא נ"י פמ"י

סניב כר"מ, ולגני"ד צור שלמו קן, ורק לענין ליצב על
מטה כפויה האמיר מפני שזה נמלה בשמחות (פי"ט) מ"ט
מ"ט האגלה לילך ולהפלה אם לא התפללו ושטעו הו"ל:

א גרסינן בריש כתובות (פי ט) תניא הרי שהיה
פחו אפוי ושבחו טובח ויינו מזוג
ומה אביי של חתן [שאם סתום נלמד פתוח] או
אמו של כלה [שמתיה משפיען להללן], מכניסין את
המת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה ובוכל
שבעת ימי המשחה [נפיי ורג לנגימיה ולא אמיל
אלומ וילן] ואח"כ נוהג שבעת ימי אבלות, וכל
אותן הימים נלך המטה ולא אלו"ל] הוא יושן בין
האנשים והיא ישנה בין הנשים [נפס כל ימי
המשחה דברי"ש ע"ג ע"ג]:

ב ואע"ג דאונן אסור בתשמיש המטה לרוב
הפוסקים כמיש בסוף סימן שמ"א
(פי"ט ע"ג), אך באנינות הקילו ועשוהו כמי
שנתיאש מלקובו כרי שיהא מותר בכשר ויין
ותשמיש המטה [נפייס] (פי ט) ואע"ג דלהגאונים
יום מיתה וקבורה הוי דאורייתא כמיש שם
(פי"ט), ואיך דריא שבעת ימי המשחה שהם דרבנן
לאבלות דאורייתא, אך יום ראשון של חתן הוי
דאורייתא כדכתיב (פי"ט ע"ג) כיום חתונתו וביום
שמחת לבר' [נפ"ט] (פי ט ע"ג) כשם גרמ"ן, ועוד
דבית דין מתנין לעקור דבר מן החורה בשב ואל
תעשה, ובשאר הימים וכן ביום ראשון אחרי
הבעילה הוא כשב ואל תעשה [פי"ן ע"ג] (פי ט)
(פי ט) והבעילה היא היחוד קודם הקבורה, וי"א
שבאמת בועל בלילה וקובי"ן אותו למחר
ואנינות לילה דרבנן [נפייס] (פי ט) ונל"ח (פי ט ע"ג)
מקומה ע"ג א, ונל"ח כמ"י פתחן הקדוש ע"ג]:

ג י"א רוק בתשמיש ויחוד אסור באלו הימים,
אבל שאיר קרבות שרי וכן מצינת הכוס
הוצעת המטה ורחיצת פניו ידיו ורגליו ופיו כשם
כ"ל"ז" (נעל טעם שם פ"ט ע"ג). וי"א דבאלו ודאי
אסור מטעם דאבלות זו קלא ליה מנדה
כדאיחא בגמרא שם (פי ט), והיישגן שמא יבא
להרגל דבר [פי"ן ע"ג] כשם רעמי יחוס (פי ט ע"ג)

ומתע"ג שם (פי ט, דרי"י ז"ל), ואע"ג דלכאורה לירדן
דמד"ן נדה צריך לפוחד אחי ביאת בתולים
כמיש בסין קצ"ג (פי ט), וא"כ לא דמי לזמן
צירח' דהאסור היה רק מפני אבלות והיה
החלום והרחקה, אבל כשכשוי יהא מותר ביחוד
ובמוציא הכוס וכו' כשאיר נשים נדות, מ"מ כזה
איך לנו להקל על מה שנאסר בגמרא נ"י סק"מ,
מיהו עכ"פ בחבוק ונשוק עתה אסור מדין נדה:

ד ובהו שאמרו הוא יושן בין האנשים והיא
ישינה בין הנשים כתב הרמב"ם (נעל
טעם שם פ"ט ע"ג) דהו דרוקא, כלומה שצריכים שחי
שמירות הוא בין האנשים והיא בין הנשים,
דמשום דיצור ונקפו זמן שמחה אצלו חיישגן
לתקלה, וכל זה הוא בלילה אבל ביום אי"צ
שמירה כלל והוי היא כשאר נשים ומותר
לייחד עמה, ודעת הרא"ש (פי"ט ע"ג) הוה
להיפך דייחוד אסור להם גם ביום ושתי שמירות
א"צ גם בלילה, והגמרא כוונתה שהיא יושן וכו'
או שהיא ישנה בין הנשים, ורבינו הרמ"א (פי ט)
הביא שני הדעות וכתב דהמנהג ליקח קטן אצל
חתן וקטנה אצל הכלה, ואין מתחדרין ביום
בלא קטן או קטנה, עכ"ל. וצריך שיהיו קטנים
היודעים טעם ביאה ואין מוסרים עצמם לבדיה
דא"כ אין זה שמירה כמובן. והמנהגי בדבר
שאינו מצוי מה שייך מנהג. וז"ל דסריכא
דלשונא דלעיל סימן קצ"ב (פי ט) נקט בדלא בעל
עדיין, ע"ש, ובשם שייך לשון מנהג ולכן כתב
גם בבאן לשון זה [נפ"ו ע"ג] כפי"ן ע"ג]:

ה לענין שלשים אינו מונה אלא מימי אבלות
שאוה ימי המשחה אבל ימי המשחה
אין עולין לו, ואע"ג דרגל עולה למנין ל', והו'
מפני שגם ברגל נהג אסור שאסור בכל ל' כמו
גיהזק ותספורת אבל בכאן מותר בגיהזק
והספורות, ויש מי שרוצה לאסור, ואינו עיקר
החתן בהכרח לגהזק עצמו כענין מלך ביפיו

ח. וכל זמן שלא יביאו את המת למקום קבורתו, אסור כאכל בכל דבר שהוא לא תעשה (ט), וי"א שאינו נודג כלל שום דין אבלות ז'. וראה בפרק קל"א ס"ד אם כדאי לאכל לנסוע עם הנפטר למדינה אחרת.

פרק טו
ישיבה על הספסל - חליצת מנעלים -
ציאה מהבית

א. מדינא, אסור לאונן לשבת על ספסל או לישב על המפה א',
אכן המנהג להקל משום חולשא ב'.

טז) כיצ בדה"ח, שבכל מקום שאין נוהג אבלות בימים שבין מיתה להתחלת מגין אבלות, מותר בבשר ויין, אך אסור לישב על גבי מטה ואסור בתשמיש וסיכה ושמהה ושאלת שלום ע"כ, אך נעילת הסנדל וישיבה ע"ג ספסל מותרין.

יז) אבל השישים עמוד ע"ז סקמ"ז, דכיון דלא הגיע עדיין זמן הקבורה, מותר הוא בכל דבר אפילו בלא תעשה ראב"ל דע"כ.

א) שוי"ע סי' שמ"א ס"ה, שו"ת שאילת יעביץ ח"א סי' צ"א דה"ח וקשו"ע סי' קצ"ו ס"ו.

ב) בשו"ת דברי מליאל ח"כ סי' צ"ב מתאונן על שהעולם אינו נוהרים כזה, אך בשו"ת תשובה מאהבה ח"ג בהגהות לסי' שמ"א כותב, שראה בפראג שרבים מקילים ויושבים על הספסל ולא שמע מעולם שהכריזו הרבנים שאסור עיי"ש, וכ"כ בספר זכרון לזור אחרון שכן המנהג בפראג להקל, וכ"כ בשו"ת מהרש"ג ח"א יו"ד סי' כ"ה, שו"ת מנח"א ח"כ סי' צ"ג.

ב. אונן אינו חולץ מנעליו, מפני שלא אסרו דבר הגורם עיכוב במיפול צרכי המת ג'.

ג. אונן אינו רשאי לצאת מביתו ד' רק לצורכי המת ה'.

דרכי החיים סי' ע"ב סקל"ד וגשה"ח ח"א עמוד קס"ה, ליישב מנהג העולם עיי"ש, ובספר שערים מצויינים בהלכה סי' קצ"ו סק"י הוסיף, שביום הראשון עפ"י רוב הוא חלוש ונבהל יותר ונותנים לו תרופות להרגיע ולהשקט עצמו. ועוד יש ליישב עפ"י הלבוש ס"ה שכתב, ואע"ג דמדינא היה מסתבר לומר דכל מה דאסור באבל הי' לנו לאסור באונן מק"ז דאבלת בשר ושתיית יין דמותה באבל ואסור באונן, מי"מ כל מה שה"י מביא עיכוב בעסקי צרכי הקבורה לא אסרו באונן אע"פ שהוא אסור באבל, לפיכך אמרו כל זמן שלא נקבר המת אינו חולץ המנעל וכו', דדברים אלו מעכבים להמציא עסקי המת, אבל כל שאר דברים האסורים באבל כ"ש שאסורים באונן שאכלו גדול מאוד יותר מאשר אחר הקבורה עכ"ל. וא"כ בישיבה ע"ג קרקע קשה יותר לסדר הדברים להאכל בין בכתיבה ובין בטלפון, לכן התירו לישב על הספסל.

א) טור וש"ע סי' שמ"א ס"ה, ערוה"ש סכ"ח ודה"ח.

ד) כ"כ בספר נועם מגדים להפמ"ג אות ג'.

ד) בשו"ע סי' שמ"א ס"ה כתב סתמא, דמותר לצאת מפתח ביתו, אך בבאר הגולה שם בשם סמ"ק, קשו"ע סי' קצ"ו ס"ז ודדכי החיים סי' ב' אות קל"ה כתבו, דרק לצורך מתו מותר, אך במסגרת השלוחן שם סק"ג העיר, שמדברי הרמ"א ודה"ח מוכח דמותר אף שלא לצורך המת, ומצאתי בשו"ת אגרות או"ב מדברי או"ח סי' ג', שכתב על הא שהתיר בהג"מ בשם סמ"ק לאונן לצאת מפתח ביתו בצורך לחזור אחר צרכי המת, משמע מזה דלא לצורך המת היה אסור אפילו לצאת אם לא לצורך גדול, וכל זמן שאין האונן עוסק בצרכי המת צריך לישב ולידום ולהצדיק עליו הדין. ואף שמשלוח הרמ"א ביו"ד סי' שמ"א משמע שאין אסור לצאת מביתו כדי

